Η Ευρωτουρκική Συμφωνία ως Ιαχή Πολέμου και η Κατάσταση Εξαίρεσης από τα Κάτω

#Sykes Picot over[1]

Σπύρος Τζουανόπουλος

«Αλλαμντουλιλά[2]*. Σήμερα έχουμε τη χαρά να συμμετέχουμε στην καταστροφή των συνόρων που τοποθετήθηκαν από τους ταουαχίτ*[3] *για να εμποδίζουν τους Μουσουλμάνους να ταξιδεύουν στις χώρες τους. Οι ταουαχίτ τεμάχισαν το Ισλαμικό Χαλιφάτο και το μετέτρεψαν σε χώρες όπως η Συρία και το Ιράκ, κυβερνώμενες από νόμους φτιαγμένους από τον άνθρωπο. Αλλαμντουλιλά, ο Αλλάχ ευλόγησε τους μουτζαχεντίν*[4] *με την καταστροφή αυτών των συνόρων. Εκεί μπόρεσαν οι μουτζαχεντίν να δείξουν τη δύναμή τους, με τη Χάρη του Αλλάχ… Αλλαμντουλιλά, σήμερα ξεκινάμε το τελευταίο στάδιο μετά τη διάσπαση της Ούμμα*[5]*. Αλλαμντουλιλά, ξεκινήσαμε σήμερα να ενωνόμαστε ενάντια στις δολοπλοκίες των απίστων. Το σχέδιό τους ήταν το διαίρει και βασίλευε. Αυτό είχαν κάνει σε μας…»*
Από βίντεο του ISIS, 29/6/2014

Στις 29 Ιουνίου 2014, η ένοπλη οργάνωση ISIS ανακηρύσσει Ισλαμικό Χαλιφάτο. Αντίθετα από ό,τι περίμενε κανείς μέχρι τότε, το βίντεο της οργάνωσης δεν επικέντρωσε σε πολεμικά κατορθώματα, αλλά σε μια πολιτική διακήρυξη απόφθεγμα, η οποία γίνεται και hashtag στο twitter: «η συνθήκη Sykes Picot έλαβε τέλος» ή αλλιώς, «Kaser al Hudud», δηλαδή η θραύση των συνόρων. Υπογραφείσα μυστικά το 1916 μεταξύ Αγγλίας και Γαλλίας, η συνθήκη του Sykes Picot σχηματοποιούσε για πρώτη φορά τα σύνορα Ιράκ – Συρίας και αποτέλεσε κομβικό σταθμό στην ιστορία της αποικιοκρατίας. Ακόμα και τα αντιαποικιοκρατικά κινήματα της περιοχής αποτέλεσαν την αντεστραμμένη όψη της δυτικής αντίληψης για το έθνος-κράτος και δεν ξέφυγαν από τη

διευθέτηση του Sykes Picot. Το ISIS αναφέρεται όμως σε χαλιφάτο, ξεφεύγοντας από το έθνος-κράτος και διαπερνώντας κάθετα όλες τις μουσουλμανικές κοινωνίες που αμφισβήτησαν τις εθνικές δικτατορίες τους – Τυνησία, Αλγερία, Αίγυπτος, Υεμένη, Νιγηρία, Ιράκ, Συρία. Παράλληλα με τη διασπορά του, καταλαμβάνει έδαφος με συνέχεια και ιδρύει διοικητική δομή με πρωτεύουσα τη Ράκα.

Το ISIS δεν είναι η μόνη οργάνωση-κίνημα που θέτει ως στόχο την κατάληψη εδάφους και τη δημιουργία θεσμών διακυβέρνησης. Από το 2011, η κουρδική ένοπλη οργάνωση YPG/YPJ διεξάγει πόλεμο ενάντια στο Ισλαμικό Κράτος και άλλες οργανώσεις για τη θεμελίωση αυτόνομης περιοχής, χωρίς εθνοτικό πρόσημο αλλά ομοσπονδιακή διακυβέρνηση και αμεσοδημοκρατικές δομές. Άλλη μια προσπάθεια που κινείται πέραν της λογικής του έθνους-κράτος πάνω στην κατάρρευση Συρίας και Ιράκ, δηλαδή στα κράτη που γεννήθηκαν με τη συνθήκη Sykes Picot, μέσα σε ένα πολύ αιματηρό ανακάτεμα εθνοτήτων, θρησκειών και ομάδων. Το προσφυγικό ρεύμα που παρήγαγε και παράγει ο όλεθρος του πολέμου οδηγεί σε εκατομμύρια απάτριδων που η συντριπτική πλειοψηφία τους θέλουν να ενταχθούν στις κεντροευρωπαϊκές κοινωνίες, έχοντας χάσει την αναφορά στην «πατρίδα» τους.

Μπροστά σε αυτή την εξελισσόμενη πραγματικότητα, η γραφειοκρατία της Δύσης αρχικά στάθηκε αμήχανη. Η μεταπολεμική συναίνεση της μεταχείρισης του πρόσφυγα ορίστηκε από έθνη-κράτη και υπό το Leitmotiv της φρίκης των σφαγών σε ευρωπαϊκό έδαφος. Το προσφυγικό ρεύμα των τελευταίων ετών διαφοροποιείται ποιοτικά και ποσοτικά από παλαιότερα. Από τη μία, τα ευρωπαϊκά κράτη δεν μπορούν να απαρνηθούν την ανθρωπιστική μεταχείριση προσφύγων, γιατί είναι *μεταπολεμικά κράτη* και η μνήμη του Άουσβιτς δεν τα αφήνει ακόμα να ασκήσουν θανατοπολιτική (*δημόσια)*. Από την άλλη, προσπαθώντας να επωφεληθούν από την κατάσταση αλλά και να διατηρήσουν τις ισορροπίες στο εσωτερικό τους, δέχονται τον πρόσφυγα όσο αγοράζει ή όσο ρίχνει το μεροκάματο και τον διώχνουν όταν δεν χρειάζεται, διοικώντας στο όνομα του έθνους. Κεντρικός παίκτης

αυτής της πολιτικής είναι η Γερμανία με συμμάχους – πιόνια την Αυστρία και τις πρώην σοβιετικές χώρες Ουγγαρία, Κροατία, Σλοβακία και Πολωνία. Είναι σημαντικό να ειπωθεί μια διπλή αλήθεια: 1. Η Γερμανία βάζει τα κράτη αυτά να κλείνουν τα σύνορα στο όνομά της, έχοντας αποφασίσει αφενός να εντάσσει όσους θέλει με οικονομικά κριτήρια σε συνεννόηση με την Τουρκία. 2. Στις μετασοβιετικές κοινωνίες απαντάται ο γάμος του νεοφιλελευθερισμού με τον σοβιετικό ολοκληρωτισμό, γάμος που βγάζει ναζιστικό παιδί. Κοινωνίες που για δεκαετίες δεν ανέπτυξαν δομές κοινωνικής αυτοάμυνας και αμφισβήτησης της κρατικής πολιτικής και έχουν μάθει σε βίαιες και εκτεταμένες παρεμβάσεις του κράτους στο κοινωνικό, ενώ παράλληλα έζησαν τον κομμουνισμό ως ρωσική κατοχή, βρίσκουν αναφορά σε ένα έκτρωμα νεοφιλελεύθερης θανατοπολιτικής με πυρήνα το έθνος ως μέρος μιας ευρωπαϊκής λευκής φυλής.

Όσο σοκαριστική είναι η παλινδρόμηση του συνόλου των ευρωπαϊκών κοινωνιών στον φυλετικό εθνικισμό, άλλο τόσο κατανοητή γίνεται ως φοβική αντίδραση μπροστά στην κρίση του *έθνους-κράτους.* Η μεταπολεμική συναίνεση γκρεμίζεται, όχι γιατί γεννήθηκε κάποιο τέρας εκ του μηδενός –βλ. ISIS–, αλλά γιατί τα υποκείμενα που τη διαμόρφωσαν διαλύονται, θρυμματίζονται, μεταλλάσσονται και καθίστανται θεσμοί κενοί *νομιμοποίησης*. Ο Δημήτρης Μπελαντής συνοψίζει μεστά αυτή την εξέλιξη στην εξής φράση:

«Το βασικό πρόβλημα των κοινωνιών, που υπάγονται στην πολιτισμική «Αυτοκρατορία της Δύσης» (όπου σιγά-σιγά εντάσσονται με τον ιδιαίτερο τρόπο τους και τα μη δυτικά ιμπεριαλιστικά κέντρα», τύπου Ρωσίας ή Κίνας, μπαίνοντας και αυτά στο πεδίο του προβλήματος) δεν εξαντλείται στην «κατασκευή φραχτών» για τους ξένους […] είναι η εσωτερική καθεστωτική αποδόμηση του τείχους και του «συνόρου» (με τη ρωμαϊκή έννοια του limes) της Δύσης απέναντι στην βαρβαρότητα, βασικά μια βαρβαρότητα εσωτερική στη Δύση και όχι εισαγόμενη από τα μη δυτικά πολιτιστικά και κοινωνικά μορφώματα (όπως οι εκδοχές του Ισλάμ). Το τείχος αυτό που καταρρέει είναι ένα

προστατευτικό τείχος, ένα τείχος συμπερίληψης και όχι ένα τείχος αποκλεισμού: είναι οι υπό διάλυση κοινωνικοί δεσμοί στη Δύση».[6]

Η κρίση του jus publicum europaeum

Πέντε χρόνια μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ο –μεταξύ άλλων και– ναζιστής Καρλ Σμιτ στο έργο του Nomos der Erde διαπιστώνει πως «από τον 16ο αιώνα *το Ηπειρωτικό Ευρωπαϊκό διεθνές δίκαιο, το Jus publicum Europaeum, ήταν αρχικά και ουσιαστικά ένα δίκαιο μεταξύ κυρίαρχων ευρωπαϊκών κρατών […] Η «κρατικότητα» δεν αποτελεί παγκόσμια έννοια, έγκυρη σε όλες τις εποχές και ανθρώπους. Στον χώρο και στον χρόνο περιέγραψε ένα συγκεκριμένο φαινόμενο. […] Η ολωσδιόλου ασύγκριτη μοναδική ιστορική ιδιαιτερότητα του φαινομένου «κράτος» βασίζεται στο γεγονός ότι η πολιτική μορφή αυτή ήταν το όχημα της εκκοσμίκευσης. Η εννοιολογική επεξεργασία του διεθνούς δικαίου της εποχής είχε μόνο έναν άξονα: το κυρίαρχο εδαφικά κράτος*».[7]

Πράγματι, η έννοια του διεθνούς δικαίου είναι αξεχώριστη από το κυρίαρχο κράτος, που στο όνομα του έθνους διαρρηγνύει τα δεσμά του από την Εκκλησία και τον παπισμό και καταλαμβάνει εδάφη εκτός Ευρώπης για αποικίες. Η μεταπολεμική συναίνεση που αποκρυσταλλώθηκε με την ίδρυση του ΟΗΕ, τη συνθήκη της Γενεύης και άλλες πηγές διεθνούς δικαίου, είχε ως σκοπό τη δραστική αποφυγή ένοπλων συρράξεων μεταξύ κυρίαρχων εθνών-κρατών. Αν χρησιμοποιούσαμε τους όρους του άσπονδου θεωρητικού εχθρού του Schmitt, Hans Kelsen, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο θεμελιώδης Κανόνας (Grundnorm) της μεταπολεμικής περιόδου, ο νόμος που υπακούει συνολικά το δίκαιο, γράφτηκε από έθνη-κράτη. Η κρίση της συσσωμάτωσής τους σε τέτοιες μορφές μεταφέρεται στο σύνολο του νομικοπολιτικού συστήματος που εδράστηκε σε αυτά και αίρει κρίσιμες διακρίσεις: Πολίτης-πρόσφυγας, αστυνομία-στρατός, κράτος-ιδιώτης, εσωτερικό-εξωτερικό, ανθρώπινα δικαιώματα-φονεύσιμες ζωές, μάχιμο υποκείμενο-άμαχος, καθίστανται διαχωρισμοί θολοί και αμφισβητούμενου κύρους. Έτσι, η εποχή

μας αναδεικνύει μια σειρά από παραδοξότητες:

– Η Γερμανία θέλει την ανατροπή του Συριακού κράτος υπό τον Άσαντ, αλλά αναγνωρίζει ως Σύριους πολίτες μόνο αυτούς που έχουν εκδώσει διαβατήρια σε περιοχές που ελέγχει το καθεστώς.

– Το Ηνωμένο Βασίλειο φονεύει πολίτη του (Jihadi John) εισβάλλοντας σε ξένο εναέριο χώρο με drone, χωρίς να έχει κηρύξει τον πόλεμο σε κανένα, χωρίς δίκη, χωρίς ούτε έναν αριθμό πρωτοκόλλου για την πράξη αυτή.

– Οργανώσεις που ασκούν αποτελεσματικό έλεγχο σε έδαφος και έχουν διοικητική δομή (ISIS, YPG-YPJ), δηλαδή με όρους διεθνούς δικαίου κανονικά θα είχαν διεθνή ευθύνη και άρα διεθνή (κρατική) προσωπικότητα, έστω και αμφισβητούμενη, δεν αναγνωρίζονται διότι λείπει το στοιχείο του *έθνους* έστω σαν σκοπός.

– Αστυνομίες αλλοδαπών κρατών υπό το σήμα της ευρωπαϊκής συνεργασίας FRONTEX σχεδιάζουν και διεξάγουν επιχειρήσεις, ακόμα και συλλήψεις, χωρίς την άδεια του κράτους επί του οποίου επιχειρούν.

– Η διάκριση μαχητή – αμάχου – στρατιώτη – ιδιώτη – τρομοκράτη καθίσταται ολοένα και πιο θολή και δυναμική.

Η σημερινή κατάσταση στη Μέση Ανατολή και το προσφυγικό ζήτημα ανέδειξε το βάθος της κρίσης νομιμοποίησης των ευρωπαϊκών κρατών, σε τίνος το όνομα ασκούν βία. Την ίδια στιγμή που Σύριοι μουσουλμάνοι καταφτάνουν και αποζητούν άσυλο στην Ευρώπη, Ευρωπαίοι λευκοί χριστιανοί ασπάζονται το Ισλάμ και εντάσσονται στο Ισλαμικό Κράτος για να πολεμήσουν εναντίον της. Η αποστοίχιση των κοινωνιών από τις διευθετήσεις αιώνων υπό το κράτος εκφράζονται με διάφορα πρόσημα, όχι πάντα θετικά. Αν και τολμηρή σκέψη, ίσως και αυτή η αποχαλιναγωγημένη βία του ISIS μπορεί να ιδωθεί ως αποτέλεσμα της κατάρρευσης του νεωτερικού κράτους ως μέθοδος άσκησης βίας.

Χώροι ανομίας

«- Σου ανέφεραν Γουίλαρντ, γιατί θέλουν να «τερματίσουν» τη διοίκησή μου;
– Μου είπαν ότι έχετε τρελαθεί τελείως και οι μέθοδοί σας είναι «σαθρές».
– Είναι οι μέθοδοί μου σαθρές;
– Δεν βλέπω καμία μέθοδο, κύριε.»

Ο παραπάνω διάλογος θα μπορούσε να είναι εκείνος ενός οπλαρχηγού του ISIS και κάποιου αιχμαλώτου του, αλλά είναι από την ταινία «Αποκάλυψη Τώρα». Η σπουδαία ταινία του Φράνσις Φορντ Κόπολα περιγράφει μια κατάσταση με ανατριχιαστικές αναφορές στη σημερινή: Ο ταγματάρχης Κερτς του αμερικανικού στρατού στέλνεται στον πόλεμο του Βιετνάμ ως ειδικός στις ανορθόδοξες επιχειρήσεις, επιχειρήσεις δηλαδή που το όριο του *μαχητή* και του *αμάχου* είναι δυσδιάκριτο και το *πεδίο μάχης* είναι παντού, επιχειρήσεις *πολιτικές*. Σταδιακά αμφιβάλλει για τη δράση του αμερικανικού στρατού και ασκεί έντονη κριτική στους ανωτέρους του. Στο τέλος, χάνει τα λογικά του καθώς τίθεται κατηγορούμενος για φόνο ενός πράκτορα που θεωρούσε ότι έδινε πληροφορίες στον εχθρό. Λιποτακτεί από τον αμερικανικό στρατό και σχηματίζει μια αντάρτικη ομάδα που τον λατρεύει σαν θεό και κατασφάζει όποιον πατάει στα μέρη του ανεξαρτήτως πλευράς και εθνικότητας, έξω πια από το Βιετνάμ, στα εδάφη του Λάος. Ο Κερτς, καταρρέοντας ψυχικά, διαρρηγνύει το πλαίσιο της εποχής του και εισέρχεται στο πεδίο της τρέλας, καθώς έχει απολέσει κάθε διάκριση μεταξύ εχθρού και φίλου, μάχιμου και μη. Η βία του θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως θεολογική αλλά δεν γίνεται στο όνομα κάποιας αρχής, ούτε θεμελιώνει ένα νέο δόγμα, μια νέα νομιμοποίηση. Είναι μια βία μηδενιστική στο όνομα κανενός και το μόνο που ιδρύει εκεί που ασκείται είναι μια πραγματική *ανομία.*

Από τον κόσμο του κινηματογράφου επιστρέφουμε στον κόσμο του αισθητού: Σε καιρούς ανακατατάξεων δημιουργούνται, είτε εσκεμμένα είτε αθέλητα, πεδία ανομίας. Τα πεδία αυτά μπορούν να αφορούν χώρο (ο ουρανός πάνω από τη Ράκα, τα εδάφη γύρω από

τη Ροζάβα κ.λπ.) είτε τον άνθρωπο ως υποκείμενο (υπήκοο) δικαίου (Ιρακινός πάνω σε βάρκα σε διεθνή ύδατα στο Αιγαίο, Σύριος στο λιμάνι του Πειραιά κ.λπ.). Τα πεδία αυτά, που η κρατική κυριαρχία μετασχηματίζεται, αμφισβητείται, έχει απολεσθεί ή εσκεμμένα υποχωρήσει, αποτελούν διακύβευμα για το ίδιο το κράτος, το οργανωμένο έγκλημα ή τα οργανωμένα κινήματα να το καταλάβουν, να το ελέγξουν και τελικά να επιβάλουν τους δικούς τους θεσμούς – με άλλα λόγια, να κυριαρχήσουν.

Είναι κοινός τόπος, βέβαια, ότι οι πράξεις του κράτους σε τέτοια πεδία τελούνται υπό τον αστερίσκο της κατάστασης εξαίρεσης, το προνόμιο που το ίδιο το κράτος έχει απονείμει στον εαυτό του –και μόνο– με την επίκληση της διατήρησης της ίδιας της νομιμότητας.

Από τον πρόσφυγα στον denizen[8]

Οι Διεθνείς Συνθήκες αποτελούν αντικατοπτρισμό ιστορικών συναινέσεων. Στις 18 Μαρτίου 2016, η Ευρωπαϊκή Ένωση υπέγραψε με την Τουρκία τη ληξιαρχική πράξη θανάτου της έννοιας του πρόσφυγα. Με την επίκληση της έκτακτης ανάγκης, η αρχή της μη επαναπροώθησης εγκαταλείπεται μαζί με τη μνήμη των συνθηκών που τη γέννησαν (η φρίκη του Β΄ Π.Π.), και στη θέση της μπαίνει η raison d’état ως απόλυτος ρυθμιστής των ζωών που είναι άξιες να βιωθούν. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρεί απαρέγκλιτα τον πρωταθλητή στις καταδίκες του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου «ασφαλή τρίτη χώρα» και διατηρεί το δικαίωμα να επαναπροωθεί συλλογικά πρόσφυγες (άλλη μια ευθεία παραβίαση της συνθήκης της Γενεύης). Επίσης, το σημείο 2 της Συμφωνίας προβλέπει για κάθε Σύριο που επαναπροωθείται στην Τουρκία να εγκαθίσταται ένας στην Ευρώπη, καθιστώντας σαφές ότι οι μη Σύριοι τίθενται άρρητα μεν, ξεκάθαρα δε, συλλήβδην απελάσιμοι.

Όσον αφορά στην εφαρμογή, η Ελλάδα υποχρεούται να ενσωματώσει στο εθνικό της δίκαιο συγκεκριμένους κανόνες επαναπροώθησης καθώς και ένδικο μέσο αμφισβήτησης τέτοιων αποφάσεων. Μέχρι σήμερα κάτι τέτοιο δεν έχει γίνει: αντίθετα, ήδη έχουν

επαναπροωθηθεί στην Τουρκία οι πρώτες εκατοντάδες πρόσφυγες, με απόλυτα ασαφή τρόπο επιλογής και παράδοσης. Πέραν τούτου, το ελληνικό κράτος φαινομενικά τίθεται ενώπιον του εξής διλήμματος: ή να εφαρμόσει μαζικές επαναπροωθήσεις στο όνομα της συμφωνίας καταστρατηγώντας τα θεμέλια της Σύμβασης της Γενεύης αλλά και της –υπερσυνταγματικής, υποτίθεται, ισχύος– Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, ή να ακολουθήσει τη διεθνή νομολογία και να αναγνωρίσει το προσφυγικό «προφίλ» της συντριπτικής πλειοψηφίας αυτών των ανθρώπων – μια πρόβλεψη της επιλογής δεν είναι και πολύ δύσκολη.[9]

Η ευρωτουρκική Συμφωνία αποτελεί τη σχηματοποίηση της κατάστασης εξαίρεσης σε κείμενο διεθνούς δικαίου και την κωδικοποίηση μιας πολεμικής ιαχής, τόσο καθαρά που και η Ύπατη Αρμοστεία αδυνατεί να ακολουθήσει[10], καθώς τα κράτη συμπυκνώνουν τον νόμο στις αποφάσεις τους. Όσο και αν ο νομικός λόγος προσπαθεί να την περικλείσει, αυτή η μονομερής αναστολή δικαίου αποδρά από το νοητικό πλαίσιο του νόμου και δημιουργεί τις προϋποθέσεις της νέας διευθέτησης. Αυτό είναι και το πολιτικό της νόημα: όταν ο νόμος συμπυκνώνεται σε απόλυτη απόφαση της εξουσίας, έχει αναστείλει τον εαυτό του στο όνομα της υπεράσπισής του. Κατά μια έννοια, ο νομικός λόγος της Ε.Ε. εδώ συναντά τον θεολογικό του ISIS, καθώς αμφότεροι αποτελούν θανατοπολιτικές με διαφορετική αφετηρία: ο μεν νομικός τη νεωτερικότητα, ο δε θεολογικός τη ριζική άρνησή της. Στη μια περίπτωση, ένα πλέγμα κανόνων καθιστούν την Αστυνομία, τη ρομφαία της κοσμικότητας, απόλυτο ρυθμιστή της ζωής, στην δε άλλη, τον θεό και τους αντιπροσώπους Του επί γης.

Η κατάσταση εξαίρεσης των από τα κάτω

Ο χώρος του Αιγαίου αποτελεί χρόνια «γκρίζα ζώνη» του νόμου, αφού εδώ και δεκαετίες αποτελεί κεντρικό κόμβο μαύρης οικονομίας (ναρκωτικά, όπλα) που συνδέει Ασία με Ευρώπη.[11] Κάθε τέτοια ζώνη χαρακτηρίζεται από σύνορα που είναι περατά μόνο από το οργανωμένο έγκλημα που αναλαμβάνει το contrabande.

Όσο πιο έντονες γίνονται οι «ροές» των αγαθών ή των ανθρώπων, τόσο ενισχύεται το οργανωμένο έγκλημα που τις συντονίζει. Κάποιος θα μπορούσε να παρατηρήσει ανατριχιαστικές ομοιότητες μεταξύ των συνόρων Ελλάδας – Τουρκίας και Μεξικό – ΗΠΑ σε όλα τα παραπάνω. Φράχτης, πύλη εισόδου παρανομοποιημένων ανθρώπων και αγαθών, πανίσχυρο οργανωμένο έγκλημα και, τώρα τελευταία, αισθητή παρέμβαση αυτοοργανωμένων κινημάτων.[12] Όσον αφορά στο Αιγαίο, τον τελευταίο χρόνο το οργανωμένο έγκλημα είχε αναλάβει, σχεδόν με τις δημόσιες ευλογίες των κρατών, τη μεταφορά των προσφύγων. Πρόκειται για απόλυτα ελεγχόμενα παρακρατικά κυκλώματα, με σχέσεις εκατέρωθεν των συνόρων, που εκμεταλλεύτηκαν το ολοένα διογκούμενο προσφυγικό ρεύμα για να τζιράρουν τεράστια ποσά.[13] Εξάλλου, οι ΜΚΟ αποτελούν χρόνια τώρα αναπόσπαστο κομμάτι των ζωνών ανομίας. Έχοντας ως αποστολή να προσφέρουν ανθρωπιστικό άλλοθι στις κρατικές παρεμβάσεις, οι ΜΚΟ κερδοσκοπούν και ξεπλένουν τεράστιες ποσότητες χρήματος για να στηρίξουν την επίσημη πολιτική της Ε.Ε. και να αποπολιτικοποιούν το πρόβλημα, διαιωνίζοντάς το.

Σε αυτό το πλαίσιο, δειλά δειλά από το καλοκαίρι του 2015 στο Πεδίο του Άρεως και στη συνέχεια σε όλα τα μεγάλα αστικά κέντρα και στα νησιά που δέχονται πρόσφυγες, εξαπλώθηκε μια σειρά αυτοοργανωμένων εγχειρημάτων, με πολύ φιλόδοξη στοχοθεσία. Εν μέσω σοβαρής οικονομικής κρίσης, αυτές οι δομές δεν απαίτησαν τίποτα, τουναντίον διεκδίκησαν δημόσιο χώρο για να αναπτύξουν ουσιαστική αλληλεγγύη και στήριξη στο μακρύ ταξίδι των προσφύγων. Είναι συγκλονιστική η ωρίμανση, η επιμονή και η αξιοπιστία των εγχειρημάτων αυτών, που κατέδειξαν ότι η οργάνωση των από τα κάτω δεν υστερεί σε τίποτα από την κρατική μηχανή.

Είναι αλήθεια ότι στο ξεκίνημά τους αυτές οι προσπάθειες έτυχαν γενικευμένου αφορισμού (*απολίτικη φιλανθρωπία)* από σημαντική μερίδα της Αριστεράς και των αναρχικών που δεν ακολούθησαν την –αποσπασματική– αναβάθμιση, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, που ακολούθησε τον Φεβρουάριο του 2012 και γέννησε εγχειρήματα που τόλμησαν να κοιτάξουν την κοινωνία στα

μάτια και να προτείνουν στο *εδώ* και στο *τώρα*, όπως η BIOME ή ο αγώνας στις Σκουριές. Ομαδώσεις της αναρχίας κοίταζαν από μακριά –τα σχήματα, όχι οι άνθρωποι που κατά μόνας συμμετέχουν και αυτό πρέπει να προβληματίσει– τη στιγμή που άνθρωποι από διαφορετικές ιδεολογικές αφετηρίες και εμπειρία έχτιζαν δομές αλληλεγγύης. Από την άλλη, η Αριστερά εκτός κοινοβουλίου ακόμα περιμένει να νικήσει το αντιιμπεριαλιστικό τόξο Άσαντ – Ιράν – Πούτιν, να ανοίξει ξανά η πρεσβεία της Συρίας και να γυρίσουν οι πρόσφυγες πίσω. Ευτυχώς, και εδώ υπάρχουν φωτεινές εξαιρέσεις που συμμετέχουν ενεργά και πρωτοπόρα, πλην όμως άστεγες πολιτικά.

Στις μέρες μας παίζεται ένα παιχνίδι κρατικής κυριαρχίας που πάει πίσω στην ιστορία. Η κρατική απόφαση συμπυκνώνεται σε νόμο και αυτός σε βία με επακόλουθη μια κρίση νομιμότητας: το Κράτος δεν παρέχει πια ούτε ασφάλεια, παίρνει τα πάντα και το μόνο που του έμεινε είναι το βασιλικό προνόμιο απονομής της ιδιότητας του υπηκόου. Αυτός είναι ο λόγος που προκηρύσσεται η καταγραφή των ΜΚΟ και η προσάρτησή τους στην κρατική πολιτική των κέντρων κράτησης με τη συνακόλουθη ποινικοποίηση των αυτοοργανωμένων εγχειρημάτων. Η αδυναμία σοβαρής κατανόησης και παρέμβασης σε μετανάστες και πρόσφυγες ήταν κοινός τόπος για πολλά χρόνια, εδώ όμως έχει αρθεί πανηγυρικά με τη δημιουργία κοινών τόπων αγώνα και –γιατί όχι;– βίου.

Εγχειρήματα όπως η Νοταρά, το 5ο, το Ορφανοτροφείο και το City Plaza διεκδικούν να συνδιαμορφώσουν με τους πρόσφυγες το πλαίσιο ζωής του ανθρώπου, ως απάντηση στο σύμπλεγμα Ε.Ε. – Τουρκίας – ΜΚΟ και οργανωμένου εγκλήματος που συνδιαμορφώνουν το πλαίσιο θανάτου του πρόσφυγα. Η έμπρακτη αλληλεγγύη των δομών και η προσπάθεια αποτροπής του κυβερνητικού σχεδίου για εγκλεισμό των προσφύγων στα hotspot, είναι ένας αγώνας που παίζεται πάνω σε ένα στοίχημα με ιστορικό βάθος αιώνων: ποιος είναι αυτός που θα ρυθμίσει τους όρους του βίου, ποιος θα ορίσει τον πολίτη. Με τα λόγια του Μπένγιαμιν στα 1942, *««Η παράδοση των καταπιεσμένων μάς διδάσκει ότι η "κατάσταση εκτάκτου ανάγκης" στην οποία ζούμε αποτελεί τον κανόνα. Οφείλουμε να καταλήξουμε σε μια έννοια της ιστορίας η οποία να*

ανταποκρίνεται σε αυτό το γεγονός. Τότε θα έχουμε απέναντί μας, ως καθήκον, τη δημιουργία μιας πραγματικής (υπαρκτής) κατάστασης εξαίρεσης, κάτι που θα βελτιώσει τη θέση μας στον αγώνα ενάντια στον φασισμό».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Οι πληροφορίες και σκέψεις που παρατίθενται στο κεφάλαιο γεννήθηκαν στην εκδήλωση του Νοσότρος «*Το* προσφυγικό *ζήτημα σήμερα και η κρίση του δυτικού κόσμου*» στις 8/4 με ομιλητή τον ιδιαίτερα εμβριθή καθηγητή Δ. Σταματόπουλο.
2. *Δόξα τω θεώ.*
3. *Αλλόθρησκοι , ειδωλολάτρες.*
4. *Μαχητής του Ιερού Πολέμου (Τζιχάντ).*
5. Η κοινότητα όλων των μουσουλμάνων.
6. Παρίσι 2015: Το σύνορο πέφτει, οι «νεοβάρβαροι» εφορμούν, του Δημήτρη Μπελαντή
7. Carl Schmitt, *The Nomos of the Earth* , Telos Press Publishing , 2006 (σελ. 126).
8. *Ο* μη πολίτης *,βλ.* Giorgio Agamben , *εμείς οι πρόσφυγες, https://nomadicuniversality.wordpress.com/2011/06/02/*
9. Βλ. το ευσύνοπτο και κατατοπιστικό άρθρο της νομικού Γεωργίας Σπυροπούλου, *«Η ευρωπαϊκή φενάκη της ασφαλούς Τουρκίας»,* https://k-lab.zone/i-efropaiki-fenaki-tis-asfalous-tourkias/
10. Καλογήρου: Αποχωρεί από νησιά του Αιγαίου η Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ
11. 3 δισ. υπολογίζεται ο τζίρος της διακίνησης ανθρώπων σε Ιταλία-Γαλλία , βλ. Καθημερινή, *«Μεγάλα Κέρδη για το οργανωμένο έγκλημα» , 21/4/2016.*
12. Βλ. το ντοκιμαντέρ *«Η Γη των καρτέλ»*, που καταγράφει αυτοοργανωμένες πολιτοφυλακές ενάντια

στη μεξικανική μαφία.

13. Παράδειγμα, https://www.tovima.gr/society/article/?aid=6981

